

BELGISCHE SENAAAT

BUITENGEWONE ZITTING 2007

28 AUGUSTUS 2007

Wetsvoorstel teneinde het elektronisch toezicht op en de hormonale farmacologische behandeling van in vrijheid gestelde seksuele delinquenten mogelijk te maken

(Ingediend door de heer Jacques Brotchi)

TOELICHTING

Dit wetsvoorstel neemt de tekst over van een voorstel dat reeds op 13 juli 2006 in de Senaat werd ingediend (stuk Senaat, nr. 3-1816/1 - 2005/2006).

De afschuwelijke misdaden waarvan de meisjes Nathalie en Stacy het slachtoffer zijn geworden, nopen ons ertoe ernstig na te denken over hoe men de samenleving kan beschermen tegen seksuele delinquenten. Wij moeten op zijn minst over de middelen beschikken om ons te beschermen tegen hen die reeds een dergelijke daad hebben begaan en die het gerecht kent. Dat is het minimum. Het gaat erom eenieder vrijheid te beschermen tegen seksuele delinquenten.

Tussen 2002 en 2004 werden 8109 verkrachtingen aangegeven. Gemiddeld worden slechts 10% van de verkrachtingen aangegeven (1).

Wegens seksuele strafbare feiten veroordeelde personen

Artikel 23bis van de wet van 9 april 1930 tot bescherming van de maatschappij tegen abnormalen, gewoontemisdadigers en plegers van bepaalde seksuele strafbare feiten, bepaalt dat de veroordeelde op grond van de artikelen 372 tot 378 en 379 tot 386ter,

(1) Bulletin nr. 1025, mondelinge vraag nr. 12217, Kamer, 28 juni 2006.

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION EXTRAORDINAIRE DE 2007

28 AOÛT 2007

Proposition de loi visant à introduire la possibilité de recourir à un dispositif de surveillance électronique et à un traitement pharmacologique hormonal des agresseurs sexuels remis en liberté

(Déposée par M. Jacques Brotchi)

DÉVELOPPEMENTS

La présente proposition de loi reprend le texte d'une proposition qui a déjà été déposée au Sénat le 13 juillet 2006 (doc. Sénat, n° 3-1816/1 - 2005/2006).

Les crimes affreux perpétrés contre les petites Nathalie et Stacy nous obligent à nous poser les bonnes questions concernant la protection de notre société face aux agresseurs sexuels. Nous devons à tout le moins nous donner les moyens de nous protéger contre ceux qui sont déjà passés à l'acte et qui sont connus de la justice. C'est un minimum. C'est la liberté de tous qu'il s'agit de défendre contre les agresseurs sexuels.

Entre 2002 et 2004, 8109 viols ont été déclarés. En moyenne, seulement 10% des viols font l'objet d'une déclaration (1).

Des personnes condamnées pour des délits sexuels

La loi de défense sociale à l'égard des anormaux, des délinquants d'habitude et des auteurs de certains délits sexuels du 9 avril 1930, en son article 23bis, prévoit que les personnes condamnées pour des faits visés aux articles 372 à 378 et 379 à 386ter du Code

(1) Bulletin n°1025, QR orale n°12217, Chambre, 28 juin 2006.

van het Strafwetboek, bij het vonnis of het arrest van veroordeling, ter beschikking van de regering kan worden gesteld na afloop van zijn straf indien die meer dan een jaar zonder uitstel bedraagt.

Hetzelfde artikel *23bis* bepaalt dat deze veroordeelde, in geval van een nieuwe veroordeling tot een straf van meer dan een jaar zonder uitstel wegens een gelijkaardig feit, gedurende een termijn van maximaal twintig jaar na afloop van zijn straf ter beschikking kan worden gesteld van de regering.

Artikel 25 van de wet tot bescherming van de maatschappij bepaalt dat de veroordeelde die na afloop van zijn straf ter beschikking gesteld wordt van de regering, onder het toezicht geplaatst wordt van de minister van Justitie, die :

— hem in vrijheid kan stellen onder de voorwaarden die hij bepaalt en na het advies te hebben ingewonnen van een dienst die gespecialiseerd is in de begeleiding of de behandeling van seksuele delinquenten;

— de internering kan gelasten wanneer de reclasering onmogelijk blijkt te zijn en wanneer zijn gedragingen in vrijheid een gevaar voor de maatschappij te zien geven.

Het ogenblik van de terbeschikkingstelling van de regering waarnaar artikel 25 verwijst, met name de «afloop van de straf», betekent dat de veroordeelde zijn gehele straf heeft uitgevoerd wanneer :

— hij de volledige gevangenisstraf heeft uitgezeten;

— hij in het geval van een voorwaardelijke invrijheidstelling of een probatie-uitstel, de hele proeftermijn heeft doorlopen.

In de praktijk blijkt echter dat deze terbeschikkingstelling van de regering nooit voorkomt. Deskundigen die daarover gehoord werden, hebben verklaard dat het gerecht deze regeling niet kent.

Deze regeling uit 1988 is nochtans doeltreffend, en indien ze correct wordt uitgevoerd, kan ze ons helpen om seksuele delinquenten die het gerecht kent in goede omstandigheden te reclasseren, en de bevolking terdege te beschermen. Het onderhavige voorstel wil deze regeling aanvullen om de efficiëntie ervan te optimaliseren.

Wegens seksuele strafbare feiten geïnterneerde personen

Artikel 20 van de wet van 9 april 1930 tot bescherming van de maatschappij tegen abnormalen, gewoontemisdadigers en plegers van bepaalde seksu-

pénal peuvent être mises à la disposition du gouvernement à l'expiration de leur peine si celle-ci est supérieure à un an sans sursis.

Cet article *23bis* prévoit également que ces personnes, si elle sont condamnées à nouveau à une peine de plus d'un an sans sursis pour des faits similaires, peuvent être mises à la disposition du gouvernement pendant une période de maximum vingt ans.

L'article 25 de la loi de défense sociale précise qu'à l'expiration de leur peine, les condamnés mis à la disposition du gouvernement sont placés sous la surveillance du ministre de la Justice qui peut :

— les laisser en liberté sous les conditions qu'il détermine et après avoir obtenu l'avis d'un service spécialisé dans la guidance ou le traitement des délinquants sexuels;

— ordonner leur internement lorsque la réintégration dans la société s'avère impossible et lorsque leur comportement en liberté révèle un danger pour la société.

Le moment de la mise à disposition du gouvernement auquel se réfère l'article 25, c'est-à-dire «l'expiration de la peine», signifie que le condamné est à «fond de peine» :

— lorsqu'il a exécuté l'entièreté de sa peine en prison;

— lorsque s'il a bénéficié d'une libération conditionnelle ou d'un sursis probatoire, il a exécuté l'entièreté de son délai d'épreuve;

Il apparaît que dans la pratique, il n'est jamais recouru à ce système de mise à disposition du gouvernement. À la question de savoir pourquoi, les spécialistes entendus répondent qu'il n'est pas connu du pouvoir judiciaire.

Il s'agit pourtant d'un système efficace mis en place en 1998 qui, correctement mis en œuvre, peut nous aider à réinsérer dans de bonnes conditions les agresseurs sexuels connus de la justice tout en protégeant efficacement la population. La présente proposition est l'occasion de compléter ce système pour lui donner toute son efficacité.

Des personnes internées pour avoir commis des délits sexuels

L'article 20 de la loi de défense sociale à l'égard des anormaux, des délinquants d'habitude et des auteurs de certains délits sexuels du 9 avril 1930 prévoit que les

ele strafbare feiten bepaalt dat de wegens een van de feiten bedoeld in de artikelen 372 tot 377 van het Strafwetboek geïnterneerde die op proef in vrijheid wordt gesteld, onderworpen wordt aan een sociaal-geneeskundige voogdij waarvan de duur en de wijze waarop ze zal worden uitgeoefend in de beslissing tot invrijheidstelling bepaald worden, en die onder meer bestaat in de verplichting een begeleiding of behandeling in een dienst gespecialiseerd in de begeleiding of de behandeling van seksuele delinquenten te volgen.

Doel van het voorstel

Dit voorstel wil de aanzet geven tot een debat over de voorwaarden voor een medisch-therapeutische behandeling van en het toezicht op een seksuele delinquent, namelijk :

- een geïnterneerde in het raam van zijn invrijheidstelling op proef;
- een veroordeelde die een voorwaardelijke invrijheidstelling geniet;
- een veroordeelde die een probatie-uitstel geniet;
- een veroordeelde die, na afloop van zijn straf, ter beschikking van de regering wordt gesteld.

Het is immers van primordiaal belang dat wij over de middelen beschikken om deze personen enerzijds opnieuw in de maatschappij te integreren, en om ons anderzijds te beschermen tegen mogelijke recidive.

De indiener stelt in de eerste plaats voor dat personen die dergelijke seksuele strafbare feiten gepleegd hebben ambtshalve ter beschikking van de regering worden gesteld na afloop van hun straf. Hij verlengt ook de periode waarin de recidivist ter beschikking van de regering wordt gesteld (artikel 5 van het voorstel). Aangezien het onmogelijk is om te voorspellen hoe gevaarlijk de pleger van dergelijke feiten voor de maatschappij is, moet men snel en op gepaste wijze kunnen reageren op zijn gedrag nadat hij de gevangenis verlaten heeft, waarbij de maatregelen die op hem van toepassing zijn nadien soepeler of strenger gemaakt kunnen worden.

Vervolgens stelt de indiener voor een Adviescommissie voor de begeleiding van plegers van bepaalde seksuele strafbare feiten op te richten (artikel 5 van het voorstel), die adviezen moet uitbrengen :

- (i) op vraag van de Commissie tot bescherming van de maatschappij die overweegt om een geïnterneerde op proef in vrijheid te stellen;
- (ii) op vraag van de minister tot wiens bevoegdheid de Justitie hoort in het raam van een terbeschikking-

personnes ayant été internées pour un des faits visés aux articles 372 à 377 du Code pénal et que l'on décide de libérer à l'essai sont soumises à une tutelle médico-sociale dont la durée et les modalités sont fixées par la décision de mise en liberté et que cette tutelle comprend l'obligation de suivre une guidance ou un traitement dans un service spécialisé dans la guidance ou le traitement des délinquants sexuels.

Objectif de la proposition

La présente proposition a pour but d'ouvrir le débat concernant les conditions de traitement médico-therapeutique et de surveillance des agresseurs sexuels :

- d'un interné dans le cadre de sa mise en liberté à l'essai;
- d'un condamné bénéficiant d'une libération conditionnelle;
- d'un condamné bénéficiant d'un sursis probatoire;
- d'un condamné, suite à l'exécution de sa peine, dans le cadre de sa mise à disposition du gouvernement.

Il est en effet primordial de nous donner les moyens d'une part, de permettre à ces personnes de se réinsérer dans la société, et, d'autre part, de nous protéger contre un nouveau passage à l'acte éventuel.

L'auteur propose en premier lieu que les personnes ayant commis de tels délits sexuels soient d'office mis à la disposition du gouvernement à la suite de l'exécution de leur peine. Il allonge également la période pendant laquelle un récidiviste doit être mis à la disposition du gouvernement (article 5 de la proposition). Dans la mesure où il est impossible d'évaluer la dangerosité pour la société d'un individu s'étant rendu coupable de tels faits, il est nécessaire de se donner les moyens d'agir rapidement et de manière appropriée en fonction du comportement qu'il adoptera à sa sortie de prison, quitte à adoucir ou raffermir ultérieurement les mesures prises à son égard.

L'auteur propose ensuite de créer une Commission d'avis en matière de suivi des auteurs de certains délits sexuels (article 5 de la proposition) qui serait chargée de rendre des avis :

- (i) à la demande de la Commission de défense sociale qui se propose de remettre un interné en liberté à l'essai;
- (ii) à la demande du ministre qui a la Justice dans ses compétences dans le cadre de la mise à disposition

stelling van de regering van een seksuele delinquent na zijn veroordeling;

(iii) op vraag van de rechtscolleges bevoegd voor probatie in het raam van de probatiemaatregelen die zij overwegen op te leggen;

(iv) op vraag van de Commissie voor de voorwaardelijke invrijheidstelling in het raam van de voorwaarden die zij overweegt op te leggen bij de vrijlating van de seksuele delinquent.

Deze commissie zou samengesteld zijn uit artsen (urologen, endocrinologen, enz.), psychiaters en gespecialiseerde psychologen. Zij zou bepalen of het volgens haar nodig is om de seksuele delinquent te bewaken met elektronische apparatuur en/of het noodzakelijk is om hem tijdelijk medicijnen toe te dienen die zijn seksuele driften in toom houden. Zij zou ook de nadere regels voor deze maatregelen bepalen: behandeling met medicijnen en/of toezicht, de duur, de frequentie van de behandelingen, enz.

Wanneer zij dit advies hebben ingewonnen, beslissen de minister tot wiens bevoegdheid Justitie hoort, de Commissie tot bescherming van de maatschappij, de rechtscolleges die bevoegd zijn voor de probatie en de Commissie voor de voorwaardelijke invrijheidstelling of het al dan niet nodig is deze maatregelen inzake behandeling en toezicht op te leggen (artikelen 6, 4, 7 en 8 van het voorstel).

Bij de beslissing om de seksuele delinquent te onderwerpen aan het toezicht en/of een behandeling zal rekening gehouden worden met de gevaarlijkheid van de betrokkene, de kans dat hij dezelfde feiten opnieuw zou plegen, de aard van de feiten en de omstandigheden die eigen zijn aan zijn persoonlijkheid en zijn gedrag (artikel 2 van het voorstel).

Toezicht door middel van elektronische apparatuur

De indiener stelt voor een systeem van elektronisch toezicht op seksuele delinquenten in te stellen, dat gebruikt zou worden tijdens de periode dat zij ter beschikking van de regering gesteld zijn of tijdens hun voorwaardelijke invrijheidstelling. Dit systeem zou gebruik maken van informatie- en communicatietechnologie (1) (artikel 8 van het voorstel).

Tijdens die periode worden die personen immers nog beschouwd als een gevaar voor de samenleving.

(1) Omwille van de duidelijkheid heeft de indiener de definitie overgenomen van de Europese Groep voor de ethiek van wetenschappen en nieuwe technologieën van de Europese Commissie, in zijn verslag « *Ethische aspecten van ICT-implantaten in het menselijk lichaam* », 16 maart 2006.

du gouvernement d'un délinquant sexuel après sa condamnation;

(iii) à la demande des juridictions compétentes en matière de probation dans le cadre des mesures probatoires qu'elles se proposent d'imposer;

(iv) à la demande de la Commission de libération conditionnelle dans le cadre des conditions qu'elle se propose de poser à la libération du délinquant sexuel.

Cette commission serait composée notamment de médecins (urologues, endocrinologues, etc.), de psychiatres et de psychologues spécialisés. Elle établirait si selon elle, il est nécessaire de surveiller l'agresseur sexuel au moyen d'un dispositif électronique et/ou s'il est nécessaire de lui administrer provisoirement un traitement médicamenteux réduisant ses pulsions sexuelles. Elle établirait également les modalités de ces mesures: traitement médicamenteux et/ou surveillance, la durée, la fréquence des traitements, etc.

Après avoir obtenu cet avis, le ministre qui a la Justice dans ses compétences, la Commission de défense sociale, les juridictions compétentes en matière de probation et la Commission de libération conditionnelle décideraient s'il est opportun ou non d'imposer ces conditions de traitement et de surveillance (articles 6, 4, 7 et 8 de la proposition).

C'est le degré de dangerosité de la personne concernée et l'évaluation des risques de réitération de faits de même nature, ainsi que la nature des faits et les circonstances propres à sa personnalité et à son comportement qui seront pris en considération dans la décision de mettre l'agresseur sexuel sous surveillance et/ou traitement hormonal (article 2 de la proposition).

De la surveillance au moyen d'un dispositif électronique

L'auteur propose de créer un système de surveillance électronique des agresseurs sexuels, qui serait utilisé pendant leur période de mise à disposition du gouvernement ou pendant leur période de mise en liberté à l'essai. Ce système de surveillance utiliserait un dispositif TIC — dispositif relevant des technologies de l'information et de la communication (1) (article 8 de la proposition).

Pendant cette période, ces personnes sont en effet encore considérées comme un danger pour la société.

(1) Dans un souci de clarté, l'auteur reprend la définition utilisée par le Groupe Européen d'Ethique des Sciences et des Nouvelles Technologies de la Commission européenne, dans son rapport sur « *Les aspects éthiques des implants TIC dans le corps humain* », 16 mars 2006.

De minister tot wiens bevoegdheid de Justitie hoort, de Commissie tot bescherming van de maatschappij, de rechtscollages die bevoegd zijn voor probatie en de Commissie voor de voorwaardelijke invrijheidstelling zullen oordelen of het nodig is om het systeem te gebruiken, na het advies te hebben ingewonnen van de Adviescommissie voor de begeleiding van plegers van bepaalde seksuele strafbare feiten.

Een Canadese studie (1) wijst uit dat de snelheid waarmee wordt opgetreden tijdens een onderzoek naar de ontvoering van een kind met seksuele doeleinden, doorslaggevend is: 44 % van de vermoorde slachtoffers waren gestorven binnen het uur na de ontvoering, 74 % binnen drie uur, en 91 % binnen 24 uur.

Wanneer een kind ontvoerd wordt, is het dus essentieel om binnen de minuten die daarop volgen te weten waar alle seksuele delinquenten in de geografische zone van de ontvoering zich bevinden.

Alleen met een elektronisch plaatsbepalingssysteem kan een dergelijke graad van doeltreffendheid bereikt worden.

Aangezien het onzichtbaar is, zou de bewaakte persoon zich op een zo « normaal » mogelijke manier opnieuw in de maatschappij kunnen integreren.

De informatie die het systeem verstrekt, zou beperkt blijven tot de burgerlijke identiteit van de betrokkene en de plaats waar hij zich bevindt.

Die informatie zou alleen toegankelijk zijn voor de volgende personen en in de volgende omstandigheden :

— de Commissie tot bescherming van de maatschappij, de rechtscollages die bevoegd zijn voor probatie en de Commissie voor de voorwaardelijke invrijheidstelling wanneer de betrokkene zich niet houdt aan de verplichtingen die verbonden zijn aan zijn invrijheidstelling op proef;

— de minister tot wiens bevoegdheid Justitie hoort wanneer de persoon die ter beschikking van de regering wordt gesteld zich niet houdt aan de verplichtingen die hem zijn opgelegd;

— de procureur des Konings en de onderzoeksrechter wanneer nieuwe feiten een gerechtelijk onderzoek of opsporingsonderzoek vereisen.

De indiener is er zich van bewust dat het voorstel heel wat ethische vragen kan doen rijzen. Hij meent echter dat wij omwille van de bescherming van de vrijheid in onze maatschappij in alle sereniteit een helder en productief debat moeten aangaan over het gebruik van deze nieuwe technologieën.

(1) www.mpss.jus.gov.on.ca

La nécessité de recourir à l'utilisation de ce dispositif serait laissée à l'appréciation de la Commission de défense sociale, du ministre qui a la Justice dans ses compétences, des juridictions compétentes en matière de probation et de la Commission de libération conditionnelle, après avoir obtenu l'avis de la Commission d'avis en matière de suivi des auteurs de certains délits sexuels.

Une étude canadienne (1) démontre que « la rapidité d'intervention au cours d'une enquête sur l'enlèvement d'un enfant à des fins sexuelles est déterminante. Parmi les victimes qui ont été assassinées, 44 % étaient mortes dans un délai d'une heure après l'enlèvement, 74 % dans un délai de trois heures et 91 % dans un délai de 24 heures.

Lorsqu'un enfant est enlevé, il est donc primordial de connaître dans les minutes qui suivent la localisation de tous les délinquants sexuels qui se trouvent dans le secteur géographique de l'enlèvement.

Seul un système de localisation électronique permet d'atteindre un tel niveau d'efficacité.

Invisible, il permettrait à la personne surveillée de se réinsérer dans la société le plus « normalement » possible.

Les informations disponibles grâce à ce système se limiteraient à l'identité civile de la personne concernée, et à sa localisation géographique.

Ces informations ne seraient accessibles qu'aux personnes suivantes et dans les circonstances suivantes :

— la Commission de défense sociale, les juridictions compétentes en matière de probation et la Commission de libération conditionnelle dans le cas où la personne concernée ne se soumet pas aux obligations posées à sa libération à l'essai;

— le ministre qui a la Justice dans ses compétences dans le cas où la personne mise à la disposition du gouvernement ne se soumet pas aux obligations qu'il a arrêtées;

— le procureur du Roi et le juge d'instruction au cas où de nouveaux faits nécessitent une instruction ou une information judiciaire.

L'auteur est conscient des enjeux hautement éthiques de sa proposition. Il considère cependant que la protection de la liberté de notre société mérite que nous puissions entamer en toute sérénité un débat clair et productif sur l'utilisation de ces nouvelles technologies.

(1) www.mpss.jus.gov.on.ca

Net zoals de Europese Groep voor de ethiek van wetenschappen en nieuwe technologieën is hij van oordeel dat het gebruik van ICT-implantaten met het oog op toezicht alleen toegestaan mag worden wanneer de wetgever oordeelt dat de democratische samenleving er een dringende en gerechtvaardigde nood aan heeft en er geen minder indringende methode bestaat (1). Vandaag is het helaas zover.

Aangezien het voorstel binnen het strikte kader blijft van de terbeschikkingstelling van de regering, van de voorwaardelijke invrijheidstelling en van het probatieuitstel van seksuele delinquenten die veroordeeld zijn voor seksuele strafbare feiten en van de procedure van de invrijheidstelling op proef van personen die om gelijkaardige feiten geïnterneerd werden, is het niet in strijd met de besluiten van de Europese Groep voor de ethiek van wetenschappen en nieuwe technologieën: de Groep is van oordeel dat de toepassingen met het oog op toezicht in ieder geval wettelijk geregeld moeten worden. Voor ieder individueel geval moeten de toezichtprocedures goedgekeurd en gecontroleerd worden door een onafhankelijke rechtbank. Het openbaar debat en de informatie zijn onmisbaar om de transparantie te waarborgen. De lidstaten moeten erop toezien dat de mogelijkheid om ICT-implantaten te ontwikkelen en de toegang ertoe geregeld worden via een democratische besluitvorming.

De indiener is dezelfde mening toegedaan. De regelgeving terzake moet immers steunen op de menselijke waardigheid, de naleving van de rechten van de mens, de rechtvaardigheid en de autonomie, en op het verzorgingsbeginsel, de opgave van het doeleinde, de proportionaliteit en de relevantie, waarbij alleen die gegevens die strikt noodzakelijk zijn worden verzameld.

Indien aan al deze voorwaarden voldaan is, voldoet het ontwerp aan de Europese beginselen en de instrumenten van internationaal recht die terzake van toepassing zijn.

De indiener meent dat onze democratische samenleving het voordeel biedt dat die beginselen nageleefd kunnen worden, en dat tegelijkertijd aan onze kinderen een zo groot mogelijke bescherming kan worden gewaarborgd. Hierover moet nagedacht en gedebatteerd worden, maar de twee aspecten zijn geenszins onverenigbaar.

De hormonale onderdrukking van de afscheiding van testosteron

Deze behandeling wordt reeds in Denemarken toegepast en er zijn projecten aan de gang in Frankrijk,

(1) Europese Groep voor de ethiek van wetenschappen en nieuwe technologieën van de Europese Commissie, «Ethische aspecten van ICT-implantaten in het menselijk lichaam», 16 maart 2005, blz. 38.

Avec le Groupe Européen d'Ethique des Sciences et des Nouvelles Technologies de la Commission européenne, il considère que «l'utilisation des implants TIC à des fins de surveillance ne saurait être autorisée que si le législateur estime que la société démocratique en a un besoin urgent et justifié et qu'il n'existe pas de méthode moins intrusive» (1). Nous sommes malheureusement confrontés aujourd'hui à ce cas de figure.

Restant dans le cadre strict de la procédure de mise à disposition du gouvernement, de la mise en liberté conditionnelle et du sursis probatoire des délinquants sexuels condamnés pour des délits sexuels et de la procédure de mise en liberté à l'essai de personnes ayant été internées pour des faits similaires, cette proposition ne va pas l'encontre des conclusions de ce Groupe Européen d'Ethique des Sciences et des Nouvelles Technologies de la Commission européenne: «Il [le groupe] considère que les applications à visée de surveillance devraient, en toutes circonstances, être inscrites dans la législation. Dans chaque cas individuel, les procédures de surveillance devraient être approuvées et contrôlées par une juridiction indépendante (...) Le débat public et l'éducation sont indispensables pour garantir la transparence. Il incombe aux États membres de veiller à ce que le pouvoir de développer des implants TIC et la capacité d'y accéder soient régis par des processus démocratiques».

L'auteur ne s'inscrit pas dans une autre optique. Il faut en effet que la réglementation en la matière soit fondée sur les principes de dignité humaine, de respect des droits de l'homme, d'équité et d'autonomie, ainsi que sur les principes dérivés de précaution, de minimisation des données, de spécification de la finalité, de proportionnalité et de pertinence.

Si toutes ces conditions sont réunies, ce projet respecte les principes européens et les instruments de droit international applicables en la matière.

L'auteur estime que la société démocratique dans laquelle nous vivons nous offre l'avantage de pouvoir respecter ces principes tout en assurant une protection maximale de nos enfants. Ceci demande réflexion et débat, mais n'est en rien antinomique.

De la suppression hormonale de la sécrétion de testostérone

Ce traitement est déjà pratiqué au Danemark et des projets sont en cours en France, où des délinquants

(1) Groupe Européen d'Ethique des Sciences et des Nouvelles Technologies de la Commission européenne, «Les aspects éthiques des implants TIC dans le corps humain», 16 mars 2005, p. 38.

waar seksuele delinquenten onderworpen worden aan een behandeling met hormonen wanneer zij vervroegd vrijgelaten worden.

Duitsland beschikt sinds 1969 over een wet die de toepassing van deze behandeling regelt. De betrokkene moet er ouder zijn dan 25 jaar en de behandeling vrijwillig ondergaan. De ingreep moet na een deskundigenonderzoek uitgevoerd worden door een arts op basis van de medische kennis. Er mag geen enkel fysiek of psychologisch nadeel aan verbonden zijn voor het individu. De ingreep kan ernstige ziektes, psychische stoornissen of lijden dat het gevolg is van abnormale seksuele instincten voorkomen, genezen of lenigen.

De Duitse wet bepaalt ook dat de ingreep uitgevoerd kan worden wanneer de betrokkene bepaalde strafrechtelijke misdrijven heeft gepleegd, zoals seksueel misbruik van kinderen.

Zoals onze minister van Justitie in 1996 reeds verklaarde, dateert de invoering van de farmacologie in het arsenaal van therapieën ter regeling van het seksueel gedrag niet van gisteren. De hormonotherapie wordt al sinds meer dan 25 jaar gebruikt in de gespecialiseerde centra van een vijftiental landen en is het experimenteel stadium ontgroeid (1).

De eerste voorzitters van alle hoven van beroep hebben, op vraag van de minister van Justitie in januari jongstleden (2), melding gemaakt van zes gevallen van vrijwillige chemische castratie in België. De vice-eerste minister en minister van Justitie voegde er wel aan toe dat de wet in dergelijke maatregelen niet voorziet.

De indiener stelt dan ook voor het debat te openen over de wettelijke regeling van deze behandeling met geneesmiddelen.

Dit voorstel bepaalt dat een beroep wordt gedaan op een dergelijke behandeling in de volgende omstandigheden :

— de commissie tot bescherming van de maatschappij, de voor probatie bevoegde rechtscolleges en de commissie voor voorwaardelijke invrijheidstelling beslissen nadat zij het advies van de Adviescommissie voor de begeleiding van plegers van bepaalde seksuele strafbare feiten hebben ingewonnen, die behandeling tijdelijk toe te passen bij een geïnterneerde naar aanleiding van zijn invrijheidstelling op proef;

— de minister tot wiens bevoegdheid Justitie hoort beslist, nadat hij het advies van de Adviescommissie voor de begeleiding van plegers van bepaalde seksuele strafbare feiten heeft ingewonnen die behandeling tijdelijk toe te passen bij een seksuele delinquent die ter beschikking van de regering is gesteld.

(1) Bulletin nr. B61, schriftelijke vraag nr. 385, Kamer, 1996.

(2) Bulletin nr. 125, mondelinge vraag nr. 880, Kamer, 2006.

sexuels sont soumis à un traitement hormonal lorsqu'ils font l'objet d'une libération anticipée.

L'Allemagne dispose depuis 1969 d'une loi qui organise le recours à ce traitement: « L'intéressé doit être volontaire et avoir plus de 25 ans. L'intervention doit être pratiquée, après expertise, par un médecin en fonction des connaissances médicales. Elle ne présente aucun inconvénient physique ou psychologique pour l'individu. Elle peut prévenir, guérir ou soulager des maladies graves, des troubles psychiques ou des souffrances causées par son instinct sexuel anormal ».

Plus loin, la loi allemande continue: « Elle est également pratiquée si l'intéressé s'est rendu coupable de certaines infractions au Code pénal, parmi lesquelles l'abus sexuel envers les enfants ».

Comme le relevait déjà en 1996 notre ministre de la Justice, « l'introduction de la pharmacologie dans l'arsenal des thérapies visant à réguler le comportement sexuel ne date pas d'hier. Utilisée depuis plus de 25 ans par des centres spécialisés de plus d'une quinzaine de pays, l'hormonothérapie a dépassé le stade de l'expérimentation » (1).

Les premiers présidents de chaque cour d'appel ont, à la demande en janvier dernier de la ministre de la Justice (2), signalé six cas de castration chimique en Belgique, sur base volontaire. La vice-première ministre et ministre de la Justice précisait cependant que l'arsenal législatif ne prévoyait pas de telles mesures.

L'auteur propose d'ouvrir le débat sur un encadrement légal de ce traitement par voie médicamenteuse.

La présente proposition prévoit le recours provisoire à un tel traitement dans les situations suivantes :

— la Commission de défense sociale, les juridictions compétentes en matière de probation et la Commission de libération conditionnelle, après avoir obtenu l'avis de la Commission d'avis en matière de suivi des auteurs de certains délits sexuels, décident d'appliquer provisoirement ce traitement à une personne internée à l'occasion de sa remise en liberté à l'essai;

— le ministre qui a la Justice dans ses compétences, après avoir obtenu l'avis de la Commission d'avis en matière de suivi des auteurs de certains délits sexuels, décide d'appliquer provisoirement ce traitement à un délinquant sexuel mis à la disposition du gouvernement.

(1) Bulletin n°B61, QR écrite n°385, Chambre, 1996.

(2) Bulletin n°125, QR orale n°880, Chambre, 2006.

Meldt de betrokkene zich niet bij de medische dienst die ermee belast is hem die behandeling te geven, dan zal hij worden opgespoord met behulp van de bovenvermelde apparatuur voor elektronisch toezicht.

Het is duidelijk dat een dergelijke behandeling gezien moet worden in de context van een algemene therapeutische begeleiding: het seksueel verlangen is een complex fenomeen dat niet wordt verklaard door een lineair oorzakelijkheidsmodel. Aangezien een dergelijke hormonale behandeling geen genezing beoogt doch enkel de symptomen wil bestrijden en geen effect heeft op de agressiviteit als dusdanig, heeft ze slechts zin in het kader van een multidisciplinaire behandeling die de oorsprong van de seksuele afwijking kan aanpakken. De indiener meent overigens dat die behandeling moet starten van bij de opsluiting van de persoon die veroordeeld is voor seksuele misdrijven: «De tijd die het individu in de gevangenis zonder behandeling doorbrengt kan schadelijk zijn en zijn geestestoestand verergeren, wat de kans op genezing en reclassering verkleint» (1). Ten slotte lijkt het van het grootste belang de voorwaarden te herzien waaronder mensen die in psychiatrische instellingen zijn geplaatst of in de gevangenis zijn opgesloten, worden behandeld en verzorgd. De specialisten en de mensen in het veld klagen zonder uitzondering allemaal de archaische schandalige arbeidsomstandigheden aan.

Het is nodig een inhoudelijk debat te voeren over het systeem in zijn geheel: dat begint bij de opsluiting van de seksuele delinquent in de gevangenis of in een psychiatrische instelling en gaat tot zijn reclassering.

Conclusie

Gedragstherapie en behandeling met geneesmiddelen gekoppeld aan een efficiënt toezicht op seksuele delinquenten: alleen op die manier, zo meent de auteur, kan ons land zich beschermen tegen seksuele delinquenten die men tezelfdertijd de mogelijkheid geeft tot re-integratie.

*
* *

(1) Wetsvoorstel van Jean-Marie Cheffert, nr. 3-1329/1, 25 augustus 2005.

La personne qui ne se présenterait pas au service médical chargé de lui appliquer ce traitement serait repérée au moyen du dispositif de surveillance électronique développé plus haut.

Il est évident que le recours à un tel traitement doit se faire dans le cadre d'un suivi thérapeutique global: le désir sexuel est un phénomène complexe qui ne s'explique pas par un modèle de causalité linéaire. Ce type de traitement hormonal n'étant pas de nature curative mais à finalité symptomatique et n'ayant pas d'effet sur l'agressivité proprement dite, il n'a de sens que dans un traitement pluridisciplinaire susceptible de rencontrer l'origine de la déviance sexuelle. L'auteur pense d'ailleurs que ce traitement doit commencer dès l'incarcération de la personne condamnée pour des délits sexuels: «Le temps que l'individu passe en prison sans être traité peut lui être nocif et aggraver sa situation mentale, amenuisant les chances de guérison et de réinsertion» (1). Enfin, il apparaît primordial de revoir les conditions de traitement et de soins des personnes placées en annexes psychiatriques et en prison. Les spécialistes et hommes de terrain dénoncent tous sans exception des conditions de travail archaïques et scandaleuses.

Il est nécessaire d'ouvrir un débat de fond sur le système dans sa globalité: de l'entrée de l'agresseur sexuel en prison ou en institution psychiatrique à sa réinsertion dans la société.

Conclusion

Traitement comportemental et médicamenteux accompagné d'une surveillance efficace des agresseurs sexuels: l'auteur estime que la Belgique se donne ainsi les moyens de se protéger contre les agresseurs sexuels tout en leur donnant les moyens de se réintégrer dans la société.

Jacques BROTCHI.

*
* *

(1) Proposition de loi de Jean-Marie Cheffert, n°3-1329/1, 25 août 2005.

WETSVOORSTEL

Artikel 1

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.

Art. 2

In het kader van de wet van 9 april 1930 tot bescherming van de maatschappij tegen abnormalen, gewoontemisdadigers en plegers van bepaalde seksuele strafbare feiten, wordt een Adviescommissie voor de begeleiding van plegers van bepaalde seksuele strafbare feiten opgericht, die adviezen moet uitbrengen op vraag van :

(i) de Commissie tot bescherming van de maatschappij bedoeld in artikel 12 van dezelfde wet,

(ii) de minister van Justitie in het kader van de toepassing van artikel 25, tweede lid, van deze wet,

(iii) de rechtscollèges die bevoegd zijn voor probatie in het kader van artikel 3 van de wet van 29 juni 1964 betreffende de opschorting, het uitstel en de probatie,

(iv) de Commissie voor de voorwaardelijke invrijheidstelling in het kader van artikel 4 van de wet van 5 maart 1998 betreffende de voorwaardelijke invrijheidstelling en tot wijziging van de wet van 9 april 1930 tot bescherming van de maatschappij tegen abnormalen en gewoontemisdadigers, vervangen bij de wet van 1 juli 1964.

De Commissie geeft advies over de vraag :

1° of het, wegens de aard van de feiten en de omstandigheden eigen aan de persoonlijkheid en het gedrag van de betrokkene, nodig is apparatuur voor elektronisch toezicht op de betrokkene te installeren; indien dat het geval is, verduidelijkt het advies de nadere regels voor dit toezicht;

2° of het, afhankelijk van de gevaarlijkheid van de betrokkene en het risico op herhaling van soortgelijke feiten, nodig is hem een medische behandeling op te leggen om zijn seksuele driften tijdelijk te onderdrukken.

De minister of de Commissie tot bescherming van de maatschappij mogen uitsluitend geheel of gedeeltelijk afwijken van het advies van de Commissie bij een met bijzondere redenen omklede beslissing.

PROPOSITION DE LOIArticle 1er

La présente loi règle une matière visée à l'article 78 de la Constitution.

Art. 2

Il est créé, dans le cadre de la loi du 9 avril 1930 de défense sociale à l'égard des anormaux, des délinquants d'habitude et des auteurs de certains délits sexuels, une Commission d'avis en matière de suivi des auteurs de certains délits sexuels, chargée d'émettre des avis à la demande

(i) de la Commission de défense sociale visée à l'article 12 de la même loi,

(ii) du ministre de la Justice dans le cadre de l'application de l'article 25, alinéa 2, de cette loi,

(iii) des juridictions compétentes en matière de sursis probatoire dans le cadre de l'article 3 de la loi du 29 juin 1964 concernant la suspension, le sursis et la probation

(iv) et de la Commission de libération conditionnelle dans le cadre de l'article 4 de la loi 5 mars 1998 relative à la libération conditionnelle et modifiant la loi du 9 avril 1930 de défense sociale à l'égard des anormaux et des délinquants d'habitude, remplacée par la loi du 1er juillet 1964.

La Commission se prononce par voie d'avis sur les points suivants :

1° si, en raison de la nature des faits et des circonstances propres à la personnalité et au comportement de la personne concernée, il est nécessaire de mettre en place un dispositif de surveillance électronique des personnes concernées; dans l'affirmative, l'avis précise les modalités de cette surveillance;

2° si, en fonction du degré de dangerosité de la personne concernée et des risques de réitération des faits de même nature, il est nécessaire de lui faire suivre un traitement médical visant à réduire provisoirement ses pulsions sexuelles.

Le ministre ou la Commission de défense sociale ne peuvent s'écarter en tout ou en partie de l'avis de la Commission que par une décision spécialement motivée.

De Koning bepaalt de samenstelling en de werkwijze van de Adviescommissie voor de begeleiding van plegers van bepaalde seksuele strafbare feiten, alsook de wijze waarop de leden ervan worden aangewezen. Deze Commissie moet onder haar leden artsen en gespecialiseerde psychologen tellen.

Art. 3

Binnen de FOD Justitie, Directoraat-Generaal Uitvoering van straffen en maatregelen, wordt een dienst opgericht die belast wordt met het toezicht via elektronische apparatuur op seksuele delinquenten die ter beschikking zijn gesteld van de regering en op geïnterneerden die op proef in vrijheid zijn gesteld, telkens zij zich niet houden aan de verplichting de behandeling te volgen die respectievelijk is bepaald door de diensten die gespecialiseerd zijn in de begeleiding of de behandeling van seksuele delinquenten en door de Commissie tot bescherming van de maatschappij en op vraag van de minister van Justitie.

De Koning bepaalt de samenstelling en de werkwijze van deze dienst en de wijze waarop de leden ervan worden aangewezen en bepaalt de technische vereisten waaraan de apparatuur voor elektronisch toezicht moet voldoen. De informatie die met deze elektronische apparatuur kan worden verkregen moet beperkt blijven tot de burgerlijke identificatie van de persoon en tot het bepalen van de plaats waar hij zich bevindt.

Deze informatie wordt naargelang het geval meegedeeld aan

(i) de Commissie tot bescherming van de maatschappij

(ii) de rechtscolleges die bevoegd zijn voor probatie

(iii) de Commissie voor de voorwaardelijke invrijheidstelling

(iv) de minister van Justitie, op hun vraag, wanneer de betrokkene zich niet houdt aan de behandeling die hem bij zijn invrijheidstelling is opgelegd. Deze informatie wordt op hun vraag ook meegedeeld aan de procureur des Konings en de onderzoeksrechter wanneer nieuwe feiten een opsporingsonderzoek of gerechtelijk onderzoek vereisen.

Art. 4

Artikel 20, tweede lid, van de wet van 9 april 1930 tot bescherming van de maatschappij tegen abnormalen en gewoontemisdadigers, vervangen bij de wet van 1 juli 1964, wordt aangevuld met de volgende zin :

Le Roi détermine la composition, le mode de fonctionnement et le mode de désignation des membres de la Commission d'avis en matière de suivi des auteurs de certains délits sexuels. Cette Commission comprend nécessairement parmi ses membres des médecins et des psychologues spécialisés.

Art. 3

Il est créé au sein du SPF Justice, direction générale d'exécution des peines, un service chargé d'assurer le suivi au moyen d'un dispositif électronique des agresseurs sexuels mis à la disposition du gouvernement et des internés mis en liberté à l'essai, à chaque fois que ceux-ci ne se conforment pas à leur obligation de suivre le traitement prévu respectivement par les services spécialisés dans la guidance ou le traitement des délinquants sexuels et par la Commission de défense sociale, ainsi qu'à la demande du ministre de la Justice.

Le Roi détermine la composition, le mode de fonctionnement et le mode de désignation des membres de ce service et détermine les spécifications techniques du dispositif de surveillance électronique. Les informations qui peuvent être obtenues au moyen de ce dispositif électronique se limitent à l'identification civile de la personne et à sa localisation géographique.

Ces informations sont communiquées selon le cas,

(i) à la Commission de défense sociale,

(ii) aux juridictions compétentes en matière de sursis probatoire,

(iii) à la Commission de libération conditionnelle ou

(iv) au ministre de la Justice sur leur demande au cas où la personne surveillée ne se soumet pas au traitement qui lui a été imposé lors de sa mise en liberté. Ces informations sont également communiquées, à leur demande, au procureur du Roi et au juge d'instruction si une information judiciaire ou une instruction concernant de nouveaux faits le nécessitent.

Art. 4

L'article 20, alinéa 2, de la loi du 9 avril 1930 de défense sociale à l'égard des anormaux, des délinquants d'habitude et des auteurs de certains délits sexuels, remplacé par la loi du 1er juillet 1964, est complété par la phrase suivante :

«De Commissie tot bescherming van de maatschappij beslist, na het advies te hebben ingewonnen van de Adviescommissie voor de begeleiding van plegers van bepaalde seksuele strafbare feiten, of het individu gevaarlijk genoeg is om onder elektronisch toezicht te worden geplaatst gedurende de duur van zijn invrijheidstelling op proef en of een medische behandeling om zijn seksuele driften tijdelijk te onderdrukken, nodig is.»

Art. 5

In artikel 23*bis*, eerste lid, van dezelfde wet, ingevoegd bij de wet van 5 maart 1998, wordt het zinsdeel «de artikelen 372, 373, tweede lid, 375, 376, 377, eerste en tweede lid, en vierde tot zesde lid» vervangen door het zinsdeel «de artikelen 372 tot 378 en 379 tot 386*ter*».

Art. 6

Artikel 25, tweede lid, van dezelfde wet, ingevoegd bij de wet van 28 augustus 2000, wordt met de volgende zin aangevuld:

«De minister beslist, na het advies te hebben ingewonnen van de Adviescommissie voor de begeleiding van plegers van bepaalde seksuele strafbare feiten, of het individu gevaarlijk genoeg is om onder elektronisch toezicht te worden geplaatst gedurende de periode dat hij ter beschikking is gesteld van de regering en of een medische behandeling om zijn seksuele driften tijdelijk te onderdrukken, nodig is.»

Art. 7

Artikel 9*bis*, eerste lid, van de wet van 29 juni 2004 betreffende de opschorting, het uitstel en de probatie, ingevoegd bij de wet van 25 november 2000, wordt aangevuld met de volgende zin:

«De bevoegde rechtscolleges beslissen, na het advies te hebben ingewonnen van de Adviescommissie voor de begeleiding van plegers van bepaalde seksuele strafbare feiten, of het individu gevaarlijk genoeg is om onder elektronisch toezicht te worden geplaatst gedurende de probatieperiode en of een medische behandeling om zijn seksuele driften tijdelijk te onderdrukken, nodig is.»

Art. 8

Artikel 4, § 5, derde lid, van de wet 5 maart 1998 betreffende de voorwaardelijke invrijheidstelling en tot wijziging van de wet van 9 april 1930 tot bescherming van de maatschappij tegen abnormalen

«La Commission de défense sociale, après avoir obtenu l'avis de la Commission d'avis en matière de suivi des auteurs de certains délits sexuels, décide si la dangerosité de l'individu justifie qu'il soit surveillé au moyen d'un dispositif électronique pendant la durée de sa mise en liberté à l'essai et si un traitement médical visant à réduire provisoirement ses pulsions sexuelles est nécessaire.»

Art. 5

À l'article 23*bis*, alinéa 1er, de la même loi, inséré par la loi du 5 mars 1998, le membre de phrase «articles 372, 373, alinéa 2, 375, 376, 377, alinéas 1er et 2 ainsi que 4 à 6,» est remplacé par le membre de phrase «articles 372 à 378 et 379 à 386*ter*».

Art. 6

L'article 25, alinéa 2, de la même loi, inséré par la loi du 28 août 2000, est complété par la phrase suivante:

«Le ministre, après avoir obtenu l'avis de la Commission d'avis en matière de suivi des auteurs de certains délits sexuels, décide si la dangerosité de l'individu justifie qu'il soit surveillé au moyen d'un dispositif électronique pendant la durée de la mise à disposition du gouvernement et si un traitement médical visant à réduire provisoirement ses pulsions sexuelles est nécessaire.»

Art. 7

L'article 9*bis*, alinéa 1er, la loi du 29 juin 1964 concernant la suspension, le sursis et la probation, inséré par la loi du 25 novembre 2000, est complété par la phrase suivante:

«Les juridictions compétentes, après avoir obtenu l'avis de la Commission d'avis en matière de suivi des auteurs de certains délits sexuels, décident si la dangerosité de l'individu justifie qu'il soit surveillé au moyen d'un dispositif électronique pendant la durée de la mesure probatoire et si un traitement médical visant à réduire provisoirement ses pulsions sexuelles est nécessaire.»

Art. 8

L'article 4, § 5, alinéa 3, de la loi 5 mars 1998 relative à la libération conditionnelle et modifiant la loi du 9 avril 1930 de défense sociale à l'égard des anormaux et des délinquants d'habitude, remplacée par

en gewoontemisdadigers, vervangen door de wet van 1 juli 1964, wordt aangevuld met de volgende zin :

«De commissie beslist, na het advies te hebben ingewonnen van de Adviescommissie voor de begeleiding van plegers van bepaalde seksuele strafbare feiten, of het individu gevaarlijk genoeg is om onder elektronisch toezicht te worden geplaatst gedurende zijn voorwaardelijke invrijheidstelling en of een medische behandeling om zijn seksuele driften tijdelijk te onderdrukken, nodig is.»

16 augustus 2007.

la loi du 1er juillet 1964, est complété par la phrase suivante :

«La commission, après avoir obtenu l'avis de la Commission d'avis en matière de suivi des auteurs de certains délits sexuels, décident si la dangerosité de l'individu justifie qu'il soit surveillé au moyen d'un dispositif électronique pendant la durée de sa libération sous conditions et si un traitement médical visant à réduire provisoirement ses pulsions sexuelles est nécessaire.»

16 août 2007.

Jacques BROTCHE.